

GEMEENTE NIJMEGEN WIL OPEN EN WEERBAAR ZIJN

IRMA-APP BIEDT INLOGMIDDEL ZONDER DIGITALE VOETAFDruk

Tekst: Martijn van der Linden, businessadviseur IeA bij de gemeente Nijmegen

Tijdens zijn Nieuwjaarstoespraak in 2017 sprak de Nijmeegse burgemeester Hubert Bruls de woorden: 'Digitalisering is als de Noordzee: je kunt er niet tegen zijn, je kunt ervan genieten. Maar als we niet weerbaar zijn dan gebeuren er ongelukken.' Om daar vervolgens aan toe te voegen dat de overheid grote investeringen heeft gedaan om het land te beschermen tegen de gevaren van de Noordzee, maar vrij weinig doet als het om digitalisering gaat. Daar moest verandering in komen en dus is de gemeente Nijmegen, samen met bedrijven en maatschappelijke instellingen onder de noemer 'Wij zijn open en weerbaar', gaan uitzoeken welke rol er voor hen ligt weggelegd bij het weerbaar maken van inwoners wat betreft de ongewenste gevolgen van digitalisering.

Binnen de (semi-)overheid is de drang tot innoveren continu aanwezig. Nieuwe technieken zoals het Internet of Things (IoT), blockchaintechnologie en kunstmatige intelligentie zijn aan de orde van de dag. De vraag is echter welke maatschappelijke problemen deze nieuwe technieken gaan oplossen. De vanzelfsprekendheid van de inzet van deze toepassingen lijkt groot, alsof er geen menselijke wil of geest meer is die andere keuzes mogelijk maakt. In Nijmegen is sinds 2017 het uitgangspunt dat men handelt op basis van professionaliteit, intuïtie en de inzichten verkregen uit data. Tijdens een congres in maart 2018 hebben 120 geïnteresseerden uit de regio Nijmegen, om hun ideeën kracht bij te zetten, het gezamenlijk manifest *Open en Weerbaar* (zie kader) opgesteld.

IN NIJMEGEN IS SINDS 2017 HET UITGANGSPUNT DAT MEN HANDELT OP BASIS VAN PROFESSIONALITEIT, INTUÏTIE EN DE INZICHTEN VERKREGEN UIT DATA

HET MANIFEST TOEGEPAST

Het gedachtegoed van 'Open en Weerbaar' werkt binnen de hele organisatie door. Zo geeft de gemeente Nijmegen de voorkeur aan opensource-software en zijn de inkoopvoorwaarden voor ICT-diensten voorzien van *privacy by design*-eisen. Uitgangspunt daarbij zijn de *privacy-ontwerpstrategieën* uit 'het blauwe boekje' van het Pillab. Deze uitgangspunten worden momenteel ook door de Informatiebeveiligingsdienst van de VNG geschikt gemaakt voor landelijk gebruik. Een tweede voorbeeld van toepassing van het manifest 'Open en Weerbaar' is dat Nijmegen bewust geen wif-tracking gebruikt, maar een alternatief systeem

inzet waarbij camerabeelden direct in de camera worden omgezet in data (streeptjes) die gedecentraliseerd worden opgeslagen. Ook bij het gebruik van big data voor monitoring of (statistische) analyse worden de principes uit het manifest gehanteerd. Dat betekent dat alle beschikbare data in een data-warehouse worden verzameld. Nieuwe data worden hieraan alleen toegevoegd als daaraan concrete behoefte is. Nadat die behoefte is vastgesteld, worden voor iedere nieuwe dataverzameling, nog voordat de verwerking start, de privacyrisico's van gegevensverwerking in kaart gebracht via een *Data Protection Impact Assessment* (DPIA). Alle data-verzamelingen worden opgenomen in een zo volledig mogelijk register van verwerkingen. De gemeentelijke 'ET-teams' (*Enterprise Intelligence*) maken gebruik van het data-warehouse, maar ontvangen de data alleen geanonimiseerd en geabstraheerd. Daarnaast is het voor inwoners heel eenvoudig om de eigen gegevens in te zien, conform hun wettelijke rechten zoals voorgeschreven door de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

IRMA

Een van de meest concrete en zichtbare acties die de gemeente Nijmegen heeft ondernomen, is om de gegevens uit de Basisregistratie Personen (BRP) gratis aan inwoners van heel Nederland te verstrekken via de digitale identiteitsapplicatie IRMA (*I Reveal My Attributes*). Deze toepassing is eind 2017 door de stichting *Privacy by Design* gelanceerd op basis van tien jaar wetenschappelijk onderzoek door de Radboud Universiteit naar het privacy-vriendelijk en veilig identificeren. IRMA is een app waarmee men persoonlijke gegevens uit betrouwbare bronnen kan downloaden, zoals vanuit de BRP of het BIG-register in de gezondheidszorg. Deze gegevens worden in kleine stukjes – attributen – alleen in de app op de telefoon opgeslagen (en

ARTIKEL

nergens anders!). Indien mogelijk worden de gegevens ook geabstraheerd. Naast een volledige geboortedatum wordt ook het attribuut 'boven de 18' opgeslagen. Deze gegevens zijn vervolgens te gebruiken voor een authenticatie of login op websites. Bijvoorbeeld om alcohol te kopen bij een webshop, waarbij er via IRMA wordt aangetoond dat de koper ouder is dan 18 jaar, waarna de bestelling naar het woonadres uit de BRP kan worden verzonden. Door de centrale werkwijze van IRMA kan een gemeente of organisatie eenvoudig voldoen aan de AVG. Binnen de IRMA-systeematiek worden er geen persoonlijke data in een centrale database opgeslagen. Als gemeente heb je de mogelijkheid om alleen die data op te vragen die voor het proces noodzakelijk zijn. Door het via IRMA verstrekken van gegevens uit de BRP zijn alle inwoners van Nederland in staat om zich veilig en privacy-vriendelijk te authenticeren en identificeren. Het verschil tussen IRMA en bijvoorbeeld DigiD of een login met Facebook is dat er geen centrale partij kan meekijken waar een inwoner inlogt. Een inwoner laat dus geen onnodige 'digitale voetafdruk' achter, wat in de digitale wereld uniek is. Bovendien is IRMA zo ingericht dat de stichting niet kan zien welke gegevens aan wie worden verstrekt en waar de inwoner de gegevens gebruikt. Bovendien zijn er geen kosten per login, is de software volledig open source en heeft de stichting, vanzelfsprekend, geen winsttoemerk.

IRMA IS EEN APP WAARMEE PERSOONLIJKE GEGEVENS UIT BETROUWBARE BRONNEN KUNNEN WORDEN GEDOWNLOAD, ZOALS VANUIT DE BRP OF HET BIG-REGISTER IN DE GEZONDHEIDSZORG

DIGITALE WEERBAARHEID

Door het verstrekken van gegevens uit de BRP via een onafhankelijke non-profit partij draagt de gemeente Nijmegen bij aan de digitale weerbaarheid van haar inwoners. Aangezien dit een nieuwe ontwikkeling is, heeft de gemeente de verstrekking uitgebreid laten onderzoeken. Er is zowel een onafhankelijke DPIA als een diepgaande penetratietest uitgevoerd op de ontwikkelde attribuut-uitgifte vanuit de BRP. Daarnaast is het Ministerie van Binnenlandse Zaken bij iedere stap, van pilot tot livegang, op de hoogte gehouden. De ontwikkeling van IRMA en de gegevensverstrekking door de gemeente Nijmegen zijn met veel belangstelling

gevolgd door maatschappelijke instellingen en andere overheden. Dit heeft ertoe geleid dat ook de zorgverzekeraar VGZ het nu al mogelijk maakt om iemand te machtigen via IRMA. Daarnaast gebruiken het zorgplatform Helder, health en Ivdo (een aanbieder van een Persoonlijke Gezondheidsomgeving) IRMA als inlogmiddel. Met het oog op de toekomst wil de gemeente Nijmegen de verstrekking van BRP-gegevens gaan opschalen. Samen met dertig andere gemeenten is het nu mogelijk om gegevens uit de BRP te ontvangen via 'uw gemeente'. Daarnaast gaan de gemeenten Almere, Amsterdam, Haarlem en Leiden gezamenlijk in de praktijk onderzoeken hoe IRMA ook in de fysieke omgeving kan worden gebruikt, en zal IRMA binnenkort bij diverse gemeenten beschikbaar komen als alternatief inlogmiddel naast DigiD.

Manifest 'Open en Weerbaar'

Samen met twintig partijen in de stad heeft de gemeente Nijmegen het manifest 'Open en Weerbaar' opgesteld en ondertekend.

Open, omdat we aan de samenleving willen laten zien hoe wij omgaan met gegevens, waarvoor we ze gebruiken, en hoe we ervoor zorgen dat we niet meer gegevens gebruiken dan echt nodig is.

Weerbaar, omdat we zien dat er een nieuwe groep mensen ontstaat die zich onvoldoende bewust zijn van de mogelijke gevolgen van hun gedrag op internet, zoals identiteits- en internetfraude, schending van de privacy en andere vormen van misbruik van persoonlijke gegevens. We willen onze burgers helpen om weerbaar te worden in de digitale wereld.

In het manifest staan tien principes die de organisaties toepassen en zijn er acht concrete afspraken gemaakt. Het volledige manifest is [hier](#) te vinden

Meer weten?

Op de site van de stichting Privacy by Design staat alle informatie, inclusief technische documentatie en wetenschappelijke publicaties over IRMA.

IRMA is gratis te downloaden in de Apple Store en Play Store.

INNOVATIETHEATER

Gemeenten hebben nieuwsgierigheid nodig. Met de (respectabele) kennis en ervaring die we tot nu toe hebben opgebouwd, kunnen gemeenten niet alle vraagstukken van vandaag en morgen oplossen. We hebben nieuwe kennis en ervaringen nodig. Nieuwsgierigheid om de zaak eens van een andere kant te bekijken, de vaardigheid om een situatie op zijn merites te beoordelen. Gemeenten staan niet bekend om hun wendbaarheid, terwijl ze die wel (verder) kunnen ontwikkelen. Hoe dan?

Gemeenten hebben nieuwsgierige mensen nodig

Innoveren vraagt om een open blik. Het vraagt om nieuwsgierigheid. Het vraagt erom je kennis van het bestaande te vergeten, je overtuigingen over hoe het moet aan de kant te zetten. Innovatie vraagt om open te staan voor wat je *niet* begrijpt. Het vraagt de bereidheid om je mening bij te stellen, omdat je weet dat een mening gebaseerd is op gisteren en niet op morgen.

GEMEENTEN STAAN NIET BEKEND OM HUN WENDBAARHEID, TERWIJL ZE DIE WEL (VERDER) KUNNEN ONTWIKKELEN**Innovatie trekt nieuwsgierige mensen**

Mensen maken je organisatie. De kwaliteit van je collega's (en van jezelf) bepaalt de kwaliteit van je organisatie. Met welk profiel ga je de markt op om de mensen aan te trekken die kunnen helpen met de vraagstukken van morgen? Je arbeidsmarktbeleid en je opleidingsbeleid moeten ingesteld zijn op de opbouw en ontwikkeling van een personeelsbestand dat die vraagstukken aan kan. Het aantrekken, vasthouden en ontwikkelen van de juiste collega's is essentieel voor het succesvolle voortbestaan van je organisatie. De taken waarmee je jouw organisatie profileert is daarom van groot belang.

Gemeenten moeten innoveren

Je kan innovatie benutten om een wendbaar personeelsbestand op te bouwen, gesteund door arbeidsmarkt- en opleidingsbeleid. Belangrijk is dan wel dat je innovatieprojecten of je innovatielab niet als geïsoleerd onderdeel van je organisatie in een achteraf-plek door een stel hobbyisten worden bestierd. Het zal een *wezenlijk onderdeel* van je organisatie moeten worden, gesteund door bestuur en management – die moeten kunnen uitleggen wat die innovaties betekenen. En in een *goede balans* tussen het reguliere werk en de nieuwe aanpak. Dus voorkom 'innovatietheater' en integreer innovatie in je organisatie zodat het bijdraagt aan de maatschappelijke opgaven die je wilt realiseren.

Tekst: Xander Jongejan, manager dienstverlening bij de gemeente Leeuwarden en schrijver